

і методика фізичного виховання і спорту. – 2008. – № 3. – С. 51–53.

2. Карамушка Л.М. Технологія роботи організаційних психологів: навч. посіб. / Л.М. Карамушка. – К.: Фірма «ІНКОС», 2005. – 366 с.

3. Малинин А.Б. Менеджмент діяльності спортивних шкіл: учебное пособие / А.Б. Малинин, В.А. Малинин. – М.: Физическая культура, 2008. – 240 с.

4. Прокопенко Д. Гибкая система развития менеджеров – ключ к эффективности организации [Электронный ресурс] // Режим доступа: <http://yandex.ua.yandexsearch/>

5. Психология менеджмента: Учебник / Под ред. проф. Г.С. Никифорова. – СПб.: Издательство С.-Петербургского университета, 2000. – 572 с.

6. Переверзин И. И. Менеджмент спортивной организации: учебное пособие. – 3-е изд., перераб. и доп. / И. И. Переверзин. – М.: Физкультура и спорт, 2006. – 464 с.

7. Martens, R. (1990). Coaches guide to sport psychology. Champaign, IL: Human Kinetics.

8. Smith, R.E., & Johnson, J. (1990). An organizational empowerment approach.

9. Rosenfeld, L. & Wilder, L. (1990). Communication fundamentals: Active listening. Sport Psychology

10. Masakowski E. Strategy Making Under Causal Ambiguity: Conceptual Issues and Empirical Evidence. Organization Science. – 1997. – July-Aug. 4.35.

Гринь О. Р., Смоляр І. І.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ В ПІДВИЩЕННІ МАЙСТЕРНОСТІ СПОРТСМЕНІВ ЄДИНОБОРЦІВ

У дослідженні встановлено взаємозв'язок між розвитком творчих здібностей та рівнем спортивної майстерності спортсменів у видах спортивних єдиноборств. Вдосконалення творчих здібностей спортсменів можна використовувати як резерв для підвищення техніко-тактичної майстерності, росту спортивних результатів і на цій основі вирішувати завдання психологічної підготовки. Визначено, що для висококваліфікованих спортсменів в єдиноборствах характерні такі якості креативності: допитливість – вище середнього рівня ($18 \pm 3,35$ бала); уява – середній рівень ($11,89 \pm 3,14$ бала); складність – середній рівень ($12,78 \pm 4,1$ бала); схильність до ризику – середній і вище середнього рівня ($15,78 \pm 2,72$ бала), оригінальність у використанні нестандартних прийомів і дій у змагальній діяльності.

Ключові слова: творчість, творчі здібності, креативність, рівень майстерності.

Гринь А.Р., Смоляр І.І. Развитие творческих способностей в повышении мастерства спортсменов единоборцев. В исследовании установлена взаимосвязь между развитием творческих способностей и уровнем спортивного мастерства спортсменов в спортивных единоборствах. Совершенствование творческих способностей спортсменов можно использовать как резерв для повышения технико-тактического мастерства роста спортивных результатов, и на этой основе решать задачи психологической подготовки. Установлено, что для высококвалифицированных спортсменов в единоборствах характерны следующие качества креативности: любознательность – выше среднего уровня ($18 \pm 3,35$ балла); воображение – средний уровень ($11,89 \pm 3,14$ балла); сложность – средний уровень ($12,78 \pm 4,1$ балла); склонность к риску – средний и выше среднего уровня ($15,78 \pm 2,72$ балла).

Ключевые слова: творчество, творческие способности, креативность, уровень мастерства.

Gryn A.R, Smolyar I.I. Developing creative flairs is in the increase of mastery of sportsmen of single combats. In research intercommunication is set between developing creative flairs and level of sport mastery of sportsmen in sport single combats. Perfection of creative capabilities of sportsmen can be used as reserve for the increase of technique-tactic mastery of height of sport results, and on this basis to decide the tasks of psychological preparation. It is set that for highly skilled sportsmen in single combats next qualities of creativity are characteristic: curiosity - higher than middle level ($18 \pm 3,35$ point); imagination is a middle level ($11,89 \pm 3,14$ point); complication is a middle level ($12,78 \pm 4,1$ points); propensity to the risk - middle and higher middle level ($15,78 \pm 2,72$ points).

Key words: work, creative capabilities, creativity, level of mastery.

Постановка проблеми. Сучасний спорт висуває все більше вимог до вдосконалення всіх сторін підготовки спортсменів. У екстремальних умовах спортивної діяльності, коли фізичної, функціональної, технічної і тактичної підготовки приділяється суттєва увага, все більшу роль набувають різні сторони психологічної підготовки спортсменів. Кожен етап спортивного вдосконалення у спортсменів єдиноборців має свої особливості вирішення психологічної підготовки і повинен охоплювати багато аспектів, у тому числі розвиток творчих здібностей, креативності [2,3, **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, **Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. У багатьох роботах підкреслюється значимість креативних якостей спортсменів як складової частини їх професійної майстерності, обґрунтовуються положення про вплив творчих здібностей на результати спортивної діяльності, вказується на необхідність творчого співробітництва тренерів і спортсменів, розглядається особливість творчості в різних видах спорту [1,5,7,8]. Розробляються моделі з окремих видів спортивної діяльності, де відводиться місце творчості спортсмена, розвитку креативних якостей і встановлена «питома вага» певних компонентів творчих здібностей у різних видах спорту Р. Д. Бабушкін [1], Л. В. Волков [2], А.В. Родіонов [4], В. М. Платонов [3], С. В. Сальникова [5]. В той же час недостатньо вивченим є питання інструментарію - оцінки рівня розвитку творчих здібностей, креативності спортсменів у спортивних єдиноборствах. Залишається не до кінця розкритою проблема формування творчої складової особистості спортсменів, а також роль творчих здібностей спортсмена в оволодінні техніко - тактичною майстерністю.

Теоретичний аналіз спеціальної літератури дозволяє зробити припущення, що оскільки творчі здібності за рахунок своєї специфічності не компенсуються, то їх необхідний рівень розвитку у спортсмена збільшує ймовірність досягнення високих спортивних результатів. Серед фахівців немає єдиної думки щодо корисності для спортивної діяльності високо розвинутих творчих здібностей спортсмена. Існує точка зору, згідно якої, вважається, що творчість спортсмена дестабілізує засвоєні спортсменом навички, вміння та призводить до зниження дисципліни, і, як наслідок, негативно позначається на спортивній результативності [5]. Такої думки дотримуються багато практикуючих тренерів, але не психологи. Частково це стосується діяльності у циклічних видах спорту, де вимагається виконання одноманітної рухової діяльності зі значним обсягом навантажень. Дослідження А. В. Родіонова (1983), С. В. Сальникової (1996) свідчать, що використання в процесі спортивної підготовки творчих резервів спортсмена є необхідною умовою досягнення особистих і командних успіхів у спорті вищих досягнень. Спорт можна розглядати як вид творчої діяльності людини, отже, для досягнення максимально високих спортивних результатів спортсмену необхідно бути творчою особистістю. Є підстава вважати, що рівень розвитку творчих здібностей спортсмена взаємопов'язаний з його технічною і тактичною майстерністю, тому цілеспрямоване формування творчих здібностей спортсменів єдиноборців сприятиме зростанню їх спортивних досягнень.

Мета дослідження - вивчити рівень прояву творчих здібностей спортсменів борців та його взаємозв'язок з успішністю спортивної діяльності. В ході досліджень було проведено теоретичний аналіз літератури з проблеми розвитку творчих здібностей спортсменів для визначення прояву творчих здібностей у спортсменів, що спеціалізуються в різних видах спортивних єдиноборств.

Методи дослідження: метод експертних оцінок; психодіагностика креативності; методи математичної статистики [6]. У дослідженні в якості експертів брали участь тренери зі стажем не менше 5-ти років і 15 висококваліфікованих спортсменів (МС та КМС), що спеціалізуються в спортивних єдиноборствах (борці греко-римського та вільного стилю).

Результати дослідження та їх обговорення. Результати експертної оцінки підтвердили гіпотезу про значущість творчих здібностей спортсмена в спортивних єдиноборствах. Аналіз даних експертної оцінки тренерами технічної майстерності і рівня розвитку творчих здібностей у спортсменів показує, що борці високої кваліфікації (МС та КМС) мають достатньо високий рівень технічної майстерності. Наведена тренерами оцінка ступеня володіння технікою у борців високої кваліфікації знаходиться на рівні вище середнього значення $7,1 \pm 1,36$ бали (при максимальному значенні - 10 балів). При цьому експерти оцінюють творчі здібності цих же спортсменів в $6,3 \pm 1,9$ бала, що так само відображає досить суттєвий рівень прояву креативності. Простежується незначна різниця між оцінкою рівня творчих здібностей і технічної майстерності висококласних спортсменів. Кореляційний аналіз отриманих значень по володінню технікою й виразністю творчих здібностей борців показав пряму значиму залежність $r=0,64$ ($p \leq 0,95$), що свідчить про взаємозв'язок досліджуваних показників. Отже, оволодіння технічною майстерністю спортсмена залежить певною мірою і від рівня його творчих здібностей, що дозволяє окреслити шляхи удосконалення технічної майстерності у кваліфікованих спортсменів в процесі тренування та підготовки до змагань. Результати оцінки тактичної майстерності експертами припускали два значення атакуючого і контратакуючого стилю змагальної діяльності спортсменів. Так, спортсмени в рівній мірі вдаються як атакуючого, так і контратакуючого стилю (середні значення $7,88 \pm 2,08$ бали і $7,22 \pm 0,83$ бала, інтегральна оцінка цих стилів – дорівнює $7,55 \pm 1,18$ бали). Ці свідчать про достатньо високий рівень реалізації спортсменами різних стилів – атакуючого і контратакуючого відповідно за умов змагальної діяльності.

Аналіз результатів дослідження показав взаємозв'язок атакуючого ($r=0,44$; $p \leq 0,95$) та контратакуючого ($r=0,33$; $p \leq 0,95$) стилю і творчих здібностей борців. Аналіз кореляційних залежностей між рівнем володіння тактичними прийомами і рівнем прояву творчих здібностей борців свідчить, про їх взаємозв'язок, що підтверджується значеннями коеф. кореляції на рівні $r=0,50$ ($p \leq 0,95$). Тому можна простежити залежність між творчим потенціалом і технічно-тактичною майстерністю спортсменів.

Таблиця 1

Взаємозалежність якостей креативності та техніко-тактичною майстерністю спортсменів єдиноборців ($p \leq 0,95$), (n=15)

	Допитливість	Уява	Складність	Схил. до риз.	Σ-креатив-ть	Техніка	Атак. стиль	Контр. стиль	Σ-тактика	Твор. здіб.
Допитливість	1									
Уява	0,14	1								
Складність	0,27	0,78	1							
Схильність до ризику	0,58	0,06	0,20	1						
Σ-креатив-ть	0,67	0,73	0,83	0,59	1					
Техніка	0,13	-0,34	-0,30	0,30	-0,11	1				
Атак. стиль	0,14	-0,15	-0,07	-0,02	-0,04	0,79	1			
Контр. стиль	0,13	-0,08	-0,16	0,24	0,01	0,52	0,15	1		
Σ-тактика	0,17	-0,16	-0,12	0,06	-0,03	0,88	0,93	0,49	1	
Твор. здіб.	0,21	0,23	0,29	0,44	0,39	0,64	0,44	0,33	0,50	1

Примітки: * – коефіцієнт кореляції статистично значущий на рівні $p < 0,05$

У дослідженні виявлена значущий взаємозв'язок технічної та тактичної майстерності спортсменів ($r=0,88$; $p \leq 0,95$), а також технічною майстерністю і атакуючим ($r=0,79$; $p \leq 0,95$), і контратакуючим ($r=0,52$, $p \leq 0,95$) стилем у борців. Це свідчить про те, що технічна майстерність дозволяє розширити арсенал тактичних можливостей спортсменів. Тактична майстерність

завжди відображає і високий рівень технічної підготовки борця. При цьому у технічно досконалого спортсмена найчастіше провідним є атакуючий стиль змагальної діяльності. Отримані результати дослідження свідчать, що така якість креативності як допитливість у висококваліфікованих спортсменів знаходиться на рівні значення вище середнього $18 \pm 3,35$ бала (рис.1), що характеризує цих спортсменів як суб'єктів, що найчастіше шукають нові способи мислення, здатні вивчати нові речі та ідеї, шукають різні можливості вирішення завдань, вивчають різноманітну інформацію, щоб пізнати якомога більше. Прояв якості - уява свідчить про те, що здатні уявляти та моделювати майбутнє; вони будуть вирішувати різні проблеми. Вивчення даної якості креативності особистості у висококваліфікованих борців показало, що її рівень розвитку знаходиться в межах середніх значень ($11,89 \pm 3,14$ бали). Це свідчить про те, що спортивна діяльність передбачає не лише чітке виконання та відпрацювання певних умінь і навичок, (хоча і в цьому випадку присутня частка уяви), але і внесення чогось нового в тренувальний і змагальний процес самим спортсменом.

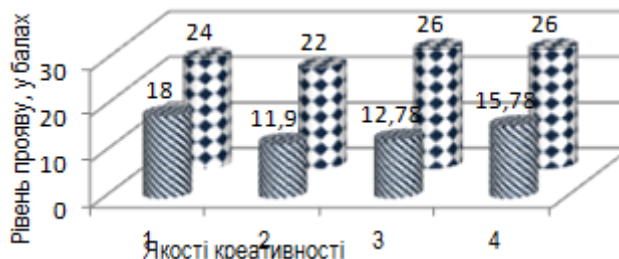

Рис.1. Показники рівня прояву якостей особистісної креативності висококваліфікованих борців:

1-допитливість; 2-уява; 3-складність; 4 - схильність до ризику;

▣ показники виразності креативних якостей у борців;

■ еталонні показники креативних якостей

Складність як якість креативної особистості розкриває суб'єкта, що орієнтований на пізнання складних явищ, виявляє інтерес до оволодіння складними та нестандартними діями; може ставити перед собою складні завдання та прагне їх вирішувати.

За якістю складності показники борців знаходяться в межах $12,78 \pm 4,1$ бала на рівні середніх значень. Це свідчить, про те, що спортсменам в ході тренувань і змагань доводиться вирішувати складні завдання, проблеми, а також їм самим властиво ставити перед собою різні завдання, вирішувати їх нетрадиційно. Можливо припустити, що подолання важких і складних завдань є відмінною характеристикою спортсменів високої кваліфікації.

Вивчення схильності до ризику у кваліфікованих борців свідчить про значний розвиток цієї складової креативності ($15,78 \pm 2,72$ бали). У висококваліфікованих спортсменів схильність до ризику знаходиться на рівні середнього і вище середнього значення, тобто прояв цієї якості креативності особистості є одною з необхідних умов у спорт.єдиноборствах для досягнення високих результатів.

Сумарний показник особистісної креативності спортсмена в єдиноборствах дорівнює $58,55 \pm 9,91$ бали, що вказує на значний рівень розвитку у них творчих здібностей.

Проведене дослідження дозволяє говорити про перспективи подальшої роботи з формування творчих здібностей для вирішення різноманітних завдань за рахунок розширення варіативності техніко-тактичних дій та можливостей удосконалення спортсменами індивідуального стилю змагальної діяльності.

ВИСНОВКИ

1. Отриманні результати досліджень дозволяють зробити висновок про те, що творчі здібності і є необхідною умовою успішності у багатьох видах спортивної діяльності, в тому числі у спортивних єдиноборствах. Отриманий фактичний матеріал підтверджує положення про значущість творчих здібностей спортсмена в досягненні спортивної майстерності.

2. Встановлено значущий взаємозв'язок між технічною та тактичною майстерністю спортсменів єдиноборців ($r=0,88$; $p \leq 0,95$). Розвиток творчих здібностей є резервом для підвищення техніко-тактичної майстерності спортсмена єдиноборця та покращення спортивних результатів.

3. Для кваліфікованих спортсменів - єдиноборців є характерним такий прояв якостей креативності: допитливість – вище середнього ($18 \pm 3,35$ бала); уява – середній рівень ($11,89 \pm 3,14$ бала); складність – середній рівень ($12,78 \pm 4,1$ бала); схильність до ризику – переважно вище середнього рівня ($15,78 \pm 2,72$ бала).

Перспективи подальших досліджень проблеми спрямовані на пошук найбільш ефективних психолого-педагогічних методів формування творчих здібностей у спортсмена в єдиноборствах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабушкин Г.Д. Психология труда тренера по спорту /Г.Д. Бабушкин. – Омск, 1985. – 102 с.
2. Волков Л.В. Обучение и воспитание юного спортсмена: [Мет.рек.] /Л.В. Волков. – Киев: Здоровье, 1984. – 144 с.
3. Платонов В.Н. Общая теория подготовки спортсменов в олимпийском спорте / В.Н. Платонов. – К.:2004.– 583 с.
4. Родионов А.В. Влияние психологических факторов на спортивный результат /А.В. Родионов. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 206 с.
5. Сальникова С.И. Изучение творческих компонентов спортивной деятельности / С.И. Сальникова/ / Физическая культура, спорт и здоровье нации (2 Международная научно-практическая конференция) – Винница, ВГПИ, 1996, Т.2. – С. 69-71.
6. Фетискин Н.П., Козлов В.В., Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп/ Н.П.Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. – М., Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 490 с.
7. Problems in Preparing Physical Education Teachers and Coaches for their Professional Activity and Performance // Coaches and Physical Education Teachers Training in Socialist Countries. Prague Olympia Volumo 2, 1984. P. 48-63.

8. Vernon P.E. Psychological studies on creativity // Journal of Child Psychology and Psychiatry, 1967. № 8. - P. 135-165.

Гулай В.С., Коцєруба Л.І.

Національний університет державної податкової служби України

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ У НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Фізичне виховання у національному університеті державної податкової служби України це спеціально організований педагогічний процес, спрямований на всебічний розвиток особистості, фізичних якостей, набуття умінь та рухових навичок.

Ключові слова: фізичне виховання, фізична культура, фізичні якості, здоров'я, фізичний розвиток, студент, кафедра.

Гулай В.С., Коцєруба Л.І. «Физическое воспитание в национальном университете государственной налоговой службы Украины». Физическое воспитание в национальном университете государственной налоговой службы Украины это специально организованный педагогический процесс, направленный на всестороннее развитие личности, физических качеств, приобретение знаний и двигательных навыков.

Ключевые слова: физическое воспитание, физическая культура, физические качества, здоровье, физическое развитие, студент, кафедра.

Gulay V.S., Kotseruba L.I. «Physical education in the National State Tax Service University of Ukraine». Physical education in the National State Tax Service University of Ukraine is a specially organized pedagogical process aimed at all-round development of personality, physical qualities, acquiring skills and motor skills. Based on characteristic features proper to physical education, three aspects can be distinguished: - Physical education, which includes a process of acquisition of specific knowledge and skills in the use of physical culture in daily life; - Training of physical properties, which include the increase of the effectiveness of the manifestation of strength, endurance, flexibility, quickness, dexterity- Formation of motor skills and the skills needed in everyday life and experimental situations. Physical education in the National State Tax Service University of Ukraine aimed at all-round development of personality, physical qualities, acquiring skills and motor skills. Physical education influences the socialization of the individual student and future specialist, formation of special human values, communication skills and even temperament and the type of conduct. The basis of the educational process is the Program and the Work program prepared by the lecturers of the department of physical education and sport of the National university state tax service of Ukraine. The structure of the physical education students of the University defines the goals, objectives, forms and contents.

Key words: physical education, physical culture, physical qualities, health, physical development, student, department.

Актуальність: Фізична культура студентів – важлива частина загальної і професійної культури, що забезпечує фундамент їхнього фізичного, духовного добробуту та успіху у професійній діяльності. Вона є якісною, динамічною характеристикою рівня розвитку і реалізації можливостей людини, яка забезпечує біологічний потенціал її життєдіяльності, необхідний для гармонійного розвитку, прояву соціальної активності, творчої праці. Фізична культура – це сукупність досягнень суспільства в справі створення і цілеспрямованого використання спеціальних засобів, методів і умов для фізичного удосконалення студента: це частина загальної культури і рівень її розвитку залежить від соціального і економічного розвитку країни. Фізична культура виконує ряд соціально-значущих функцій, найважливіші серед них:

- нормативно – виховна, яка полягає у засвоєнні раціональних норм і правил поведінки;
- інформаційна – переробка і використання інформації в справах фізичного розвитку і зміцнення здоров'я;
- комунікативна, що сприяє встановленню контактів, спілкуванню в процесі занять фізичною культурою;
- біологічна – націлена на зміцнення здоров'я, надбання життєво необхідних вмінь та навичок.

Фізичне виховання – це спеціально організований педагогічний процес, спрямований на розвиток і удосконалення морфологічних, функціональних, психологічних, соціальних проявів студента, що озброюють його знаннями, вміннями та навичками для досягнення найкращих результатів. Виходячи з характерних функцій, властивих фізичному вихованню, доцільно виявити три його сторони:

- фізичну освіту, яка містить в собі процес надбання певних знань та вмінь у використанні засобів фізичної культури в повсякденному житті;
- виховання фізичних властивостей, які включають підвищення результативності в проявах сили, витривалості, швидкості, спритності;
- формування духовних умінь та навичок, необхідних у повсякденному житті та експериментальних ситуаціях.

Фізичне виховання у Національному університеті ДПС України спрямоване на всебічний розвиток студента, набуття умінь та рухових навичок. Під впливом засобів фізичного виховання відбувається соціалізація особистості студента і майбутнього спеціаліста, формуються спеціальні цінності людини, комунікативні здібності й навіть темпераментний тип поведінки. Основою педагогічного процесу є Програма та Робоча програма, що підготовлені викладачами кафедри фізичного виховання і спорту НУДПС України. Структура фізичного виховання студентів університету визначає мету, завдання, форми і зміст.

Мета дослідження. Вивчення ефективності занять дисципліни «Фізичне виховання» НУДПС України.

Результати дослідження. Головною метою фізичного виховання університету є підготовка всебічно розвинених фахівців – податківців до високопродуктивної праці, здатних використати і втілити фізичну культуру і спорт за умов майбутньої виробничої діяльності та в побуті. Досягнення комплексної мети фізичного виховання можливе за допомогою розв'язання взаємодоповнюючих виховних, освітніх та оздоровчих задач. Уміння вирішення основних завдань фізичного